ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20 ДИНАРА 1952

Година XXIII – Број 521
Субота, 30. децембар 1961.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

КРОЗ ВЕКОВЕ

НАЈВЕЋА И НАЈМАЊА

Највећа књига на свету је један анатомски атлас који се чува у Државном индустријском институту у Бечу: штампали су га од 1825. до 1830. године. Атлас је дуг 190 а широк 90 сантиметара. Најмања, пак, књига на свету покрива површину од свега 4,1 квадратна милиметра, увезана је у кожу и има 20 страница.

БОГАТСТВО ОД ПОЖАРА

Марко Лициније Крас (114—53 пре наше ере) римски војсковођа и државник који је са Цезаром и Помпејом склопио познати тријумвират, био је један од најбогатијих људи свог времена. Крас је организовао у Риму ватрогасну бригаду од 500 људи и кад год би избио пожар он би од несрећног власника тражио

да му за најнижу могућну цену прода ватром угрожено имање. Ако би сопственик одбио, Крас је пуштао да кућа изгори. Тек ако би његова понуда била прихваћена, што се и догађало у већини случајева његови ватрогасци угасили би пожар. На тај начин Крас је нагомилао огромно богатство.

ЕТРУРСКИ ЗУБАРИ

Стари Етрурци већ у 7. веку пре наше ере постизали су у зубарству велике успехе. Њихови лекари знали су већ тада да израђују вештачке вилице које су, мада скупе, биле веома тражене.

СЛЕПИ ВОЈСКОВОЂА

Чех Јан Жишка био је један од највећих војсковођа у средњем веку. Мада је још у раној младости изгубио једно око, а касније и друго, однео је победу у 50 бојева.

БАКАРНЕ ИГЛИЦЕ ПОСЛАТЕ У КОСМОС

Сателит који је 21. октобра 1961. однео у васиону суд са 30 килограма веома финих бакарних љуспица подигао је, као што је познато, велику прашину Американци су га одбацили у космос да би иглице образовале око Земље специјална прстен. Те иглице, дугачке 177 мм, а танке као трећина човечје власи, имале су да се расеју по кружној путањи захваљујући сунчевом зрачењу. Њихов прстен требало је да буде 4 метра дебео и 8 километара широк, нешто слично прстену који обавија планету Сатурн. Цео подухват је учињен да би се о њих одбијали радио-таласи који се иначе могу одбијати и о релејне вештачке сателите, иначе доста неусавршене.

Пошто је суд са бакарним иглицама одбачен у космос, упркос препорукама високих научних установа, у САД су стигли многи протести међу којима су се налазила и писма неких академија наука. Најоштрији протест је упутио професор астрономије са универзитета у Кембрицу, Фрид Хојл, који је овај поступак означио као „интелектуални злочин".

Представници науке су били против америчког експеримента из три разлога: прво, прстен од 350 милиона бакарних иглица ће ометати рад апарата на космичким бродовима; затим ће ометати пријем радио-астрономских таласа, и најзад рад са телескопима неће више давати чисте резултате какви су били последњих година.

Астрономска испитивања су и до сада била ометана разним загађивањем атмосфере: димом из фабрика и од већих експлозија, а сметало је и ноћно осветљење великих градова. Да би се удаљили од свега тога, астрономи су подизали опсерваторије на такозваним идеалним местима, на брдима и планинама који су далеко од већих градова. Колико је рад научника тежак може се закључити из следећег примера. За време последњег помрачења Сунца многе опсерваторије су захтевале од војних и цивилних власти да се тога дана не подигне у ваздух ниједна летилица како не би дим сагорелог горива изазвао пометњу у току посматрања ове појаве.

Међутим, „прашина" коју је америчка ракета подигла ипак није сметала астрономима. Чак и саме бакарне иглице нису се показале опасне за даља научна истраживања, јер до данас нико није могао да их открије у космосу. Значи, 350 милиона финих бакарних власи као да је пропало у земљу. Да није у питању научни кикс? То није искључено, само што још нико не зна шта се са њима догодило. Можда се суд уопште није отворио. Можда су љуспице остале приљубљене једна уз другу и као нераздвојна маса окрећу се око Земље. А можда се с њима десило нешто треће. У сваком случају, изгледа нам да је „интелектуални злочин" само покушан али до извршења није дошло.

СВИРЕПИ ЉУБИТЕЉ АРХИТЕКТУРЕ

Велики монголско-турски освајач Тимур или Тамерлан (1370—1405) волео је архитектуру и подизао је многе грађевине. При томе је често био веома свиреп. Једном је у једну кулу од парчади цигала и глине узидао 2.000 живих људи. Другу кулу начинио је од 70.000 људских глава. Забележено је да је једном приликом сахранио 4.000 живих људи.

ДЕЦА ГРАДЕ МУЗЕЈ

Ескимска и индијанска деца из градића Јелоукнајфа, на северозападу Канаде, њих око три стотине ужурбано раде на претварању негда чувене зграде гостионице „Дивља мачка" — свратишта многих истраживача злата и руда — у Музеј Севера.

Гостионица „Дивља мачка" је више од сто година била смештена у старинској згради, јединственој на читавом северу Канаде. Ту су одседали инжењери и стручњаци, радници, истраживачи. Доцније, са изграђивањем градића, гостионица је почела да губи своје госте, али томе је допринео и напредак технике на пољу рудног истраживања, па је настала нова ера — брзо подизање рударских колонија.

Општина је поклонила зграду и дала прилог од три хиљаде долара, што су учинили и многи имућни мештани. Школска деца су почела да преуређују зграду да би се у њој отворио Музеј Севера са многим драгоценим предметима из давнашње ере канадског севера, названог Велики Север.

Деца су прво начинила дворану за ђачке састанке, игранке и наравно за предавања, а сада граде изложбене и музејске галерије. Посао обављају под руководством једног стручњака.

Тако ће у најскорије време на светлост дана бити извучени многи историјски предмети из прошлости Ескима и Индијанаца Канаде и изложени у овом Музеју најизолованијем од свих јер га од осталог света — макар и оног најближег — одвајају хиљаде миља, махом пустих и ненасељених.

Мали вредни ђаци очекују да ће већ на самом почетку идуће године, доћи да обиђу њихово дело групе познатих истраживача, етнолога и археолога из Америке, а затим и из осталих делова света.

Пнеуматички транспорт поште

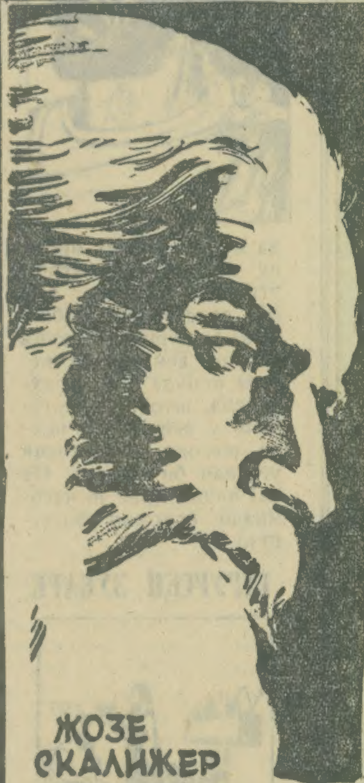
Транспорт поште у великим градовима Западне Немачке у последње време је све отежанији услед његовог огромног повећања. Одговорни органи у немачким поштама приморани су зато да траже нове начине за преношење поште између разних поштанских бироа, станица и аеродрома.

Досад су телеграми слати пнеуматичким путем, цевима од 65 милиметара у обиму али оне нису довољно простране и за осталу пошту.

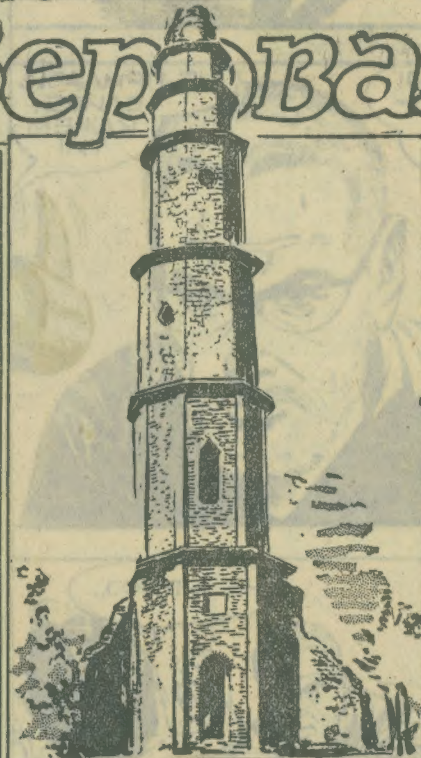
Недавно је једно берлинско предузеће конструисало један експериментални уређај са ширим цевима, од 45 см а дугачким 400 метара. Колица на точковима снабдевена еластичним одбојницима пролазе кроз цеви брзином од 36 километара на час. Свака од ових колица могу да понесу џакче од пластичне масе са по 1000 писама. На станицама за одашиљање и пријем, колица се аутоматски стављају у погон.

Њима рукује један човек а превозе се двоја и по колица у минуту, односно 150.000 писама на час. Колица се одашиљу помоћу компримованог ваздуха а враћају празна усисавањем. Специјални мехови који се користе за овај експериментални уређај истовремено могу да потисну тридесетак колица на 10 километара далеко.

Ripley's Веровали или не!

ЖОЗЕ СКАЛИЖЕР
(1540-1609)
ФРАНЦУСКИ ЛИНГВИСТ НАУЧИО ЈЕ НАПАМЕТ ХОМЕРОВУ ИЛИЈАДУ И ОДИСЕЈУ ЗА СВЕГА ..21 ДАН

КУЛА ЗДРАВЉА
ДОМОРОЦИ СОУЕИ-КИЈА (ИНДОКИНА) ВЕРОВАЛИ СУ ДА СЕ ЗА ВРЕМЕ ЕПИДЕМИЈА МАЛАРИЈЕ МОГУ САЧУВАТИ ОД БОЛЕСТИ АКО СЕ СКЛОНЕ НА ВРХ ОВЕ ПАГОДЕ И — БИЛИ СУ У ПРАВУ!
КУЛА ЈЕ ВИСОКА 35 МЕТАРА А КОМАРЦИ НЕ ЛЕТЕ ТОЛИКО ВИСОКО

НЕЗАХВАЛНОСТ
ФАДИЛ БЕН САХАР
ВЕЛИКИ ВЕЗИР БАГДАДСКОГ КАЛИФА МАМУНА УСПЕО ЈЕ ДА УБЕДИ СВОГ ГОСПОДАРА ДА ЗА СВОГ НАСЛЕДНИКА ОДРЕДИ АЛИ АР РИДУ
МЕЂУТИМ, ПРВО ШТО ЈЕ ОВАЈ УЧИНИО КАД ЈЕ ДОШАО НА ПРЕСТО БИЛО ЈЕ ДА НАРЕДИ ДА ЊЕГОВОГ ДОБРОЧИНИТЕЉА МУЧКИ УБИЈУ

ГОДИНЕ 1910. БИЛО ЈЕ ПОНУЂЕНО 1.000 ДОЛАРА ЗА ПАР ГОЛУБОВА-СЕЛИЦА — АЛИ СЕ НИ ЈЕДАН НИЈЕ МОГАО НАЋИ

СИБИРСКИ ТИГАР
НЕ ЖИВИ У ЏУНГЛИ ВЕЋ У СНЕЖНИМ ПУСТАРАМА

АЈФЕЛОВА КУЛА И ГОЛЕЊАЧА

Током стотина хиљада година природног одабирања, природа је створила полуге којима ни савремена техника не би имала шта да замери.

Занимљив „догађај" са голењачом — једном од две кости које чине део човечје ноге од колена до стопала — збио се крајем прошлог века. Кад је француски инжењер Ајфел радио прорачуне за своју чувену кулу, вероватно није ни слутио да није измислио некакву оригиналну конструкцију, већ да је поновио један давни проналазак природе. Савремени биолози утврдили су, наиме, да је технички цртеж Ајфелове куле у ствари само понављање устројства кости голењаче, да се Ајфелова кула и ова кост подударају у свему, чак и у угловима носећих површина. Ипак, то не умањује заслугу инжењера Ајфела јер он није имао ни појма о тачном изгледу, а још мање о структури ове кости.

ГНЕЗДО НА ОВЦИ

Један аустралијски одгајивач оваца доживео је недавно право изненађење. Наиме, кад је почео редом да стриже своје овце, на леђима једне од њих, у његовом густом и чупавом руну, нашао је птичије гнездо и у њему три мала чворка. Овца је остала неострижена.

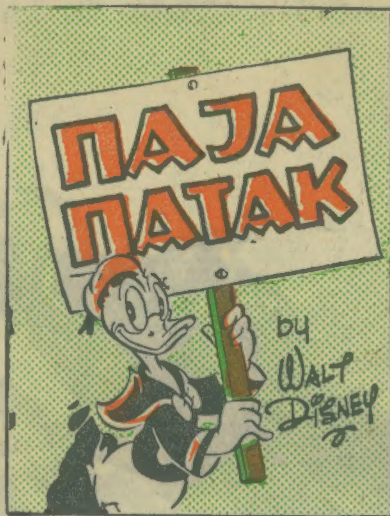
ВИШЕ ЗА ОДРАСЛЕ

Можда ће се нове лутке које су милански произвођачи спремили за скоре празнике више свидети одраслима него деци. Јер, ове лутке плаве косе, прћастих носића и уста која као да се увек нешто дуре, прављене су очигледно с намером да што више личе на Брижит Бардо.

ЏИНОВСКО ПИСМО

Италијански певач шлагера Роко Граната добио је од једне обожаватељке из Холандије пакет, који је био у ствари писмо од 257 страна.

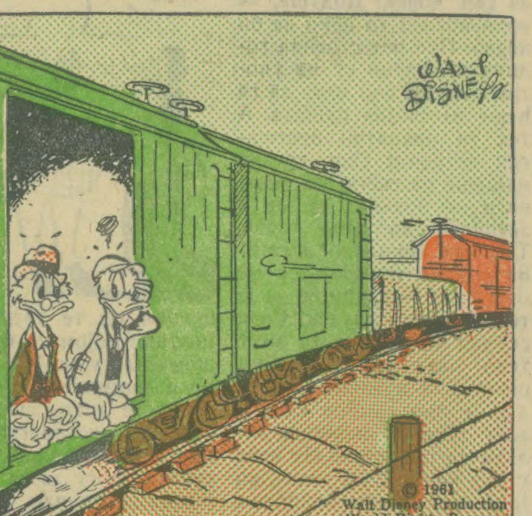

Порекло једне легенде

У Енглеској луци Ливерпулу морнари теретног брода „Келпин стар" отказали су послушност. Узрок њиховог штрајка био је овог пута веома необичан.

„Келпин стар" довезао је са Антарктика, тачније речено са острва Јужна Георгија, разне птице намењене европским зоолошким вртовима. Међу њима налазила се и највећа морска птица — албатрос-скитница. За време пловидбе време је било ружно и брод је у олујама био прилично оштећен. Убрзо пошто је „Келпин стар" уловио у луку, албатрос је угинуо у свом кавезу. Непосредни узрок његове смрти било је парче кобасице којом је један морнар нахранио птицу.

Тако је почео штрајк. Сујеверни чланови посаде одбили су да крену на нову пловидбу. Наиме, тврдили су да је албатрос био зао дух на броду, да су зато из једне олује упадали у другу и да се сада, када је птица угинула на броду, могу очекивати још веће несреће.

— Па шта — рећи ћете — још једно морнарско сујеверје каквих се, као што је познато, током векова накупило тушта и тма?

Сасвим тачно. Али, порекло овог сујеверја сасвим је необично. У ствари, ако прелистамо историју поморства где су забележене и разне предрасуде које од давних времена владају међу морнарима, нећемо наћи ни на какав помен о томе да убијање албатроса доноси несрећу. Напротив, у историји поморства није тешко наћи податке да су се морнари хранили месом убијених албатроса. У 18. веку о томе је чак опширно писао познати енглески морепловац Џемс Кук. Многи морнари који су у ранијим вековима залазили у воде јужне полулопте, често су се забављали „пецањем" лакомих албатроса великим удицама на које би стављали комаде меса.

Шта се догодило? Показало се да је невољни творац сујеверног веровања у несрећу коју доноси убијање албатроса... познати енглески песник Семјуел Колриџ.

Године 1798. Колриџ је написао „Поему о старом морнару" која је брзо постала веома позната и популарна. У њој Колриџ прича о томе како је овај морепловац убио стрелом албатроса и тиме навукао несрећу на свој брод. Склон свему што је натприродно, Колриџ је написао дело пуно мистике. Његова мрачна поема, неочекивано и за њега самога, имала је за последицу рађање још једног неоснованог веровања: у злу коб коју доноси убијени албатрос.

Касније је сам песник писао да је његова поема „плод најчистије маште". Али, и поред тога нова легенда пуштала је све дубље свој корен међу сујеверним људима, нарочито морнарима.

Најзанимљивије од свега је то што многе савремене енциклопедије Колриџову поему не представљају као извор, већ као последицу легенде. Тако се у „Америчкој енциклопедији" под речју „албатрос" неосновано тврди да се морнари још од вајкада односе према овој птици са страхом и страхопоштовањем. Британска енциклопедија пише: „Предрасуде морнара у вези са убијањем албатроса — искористио је Колриџ у својој поеми".

ЊЕГОВА ПОСЛЕДЊА БОРБА

На споменику изгинулих бораца отпора налази се и име авијатичара који је спречио потпуно уништење њиховог малог одреда

ЗАПАЉЕНИ АВИОНИ ПАДАЈУ ЈЕДАН ЗА ДРУГИМ

Споменик мртвима у овој бретонској паланци није се налазио као што је обичај испред општине, на главном тргу,. већ мало удаљен од последњих кућа и пута. Већ два дана сам био у овом месту на одмору и шетајући се зауставио сам се пред њим. То је био једноставан и обичан надгробни споменик, али окренут не према селу, већ ка брежуљку, удаљеном око стотину метара одатле, по коме су и поред неплодног земљишта бретонске пустаре расли жутиловка и врес. Пођох још мало напред и приметих да је ту нека врста границе која је делила ову пустару од огромне зелене шуме. Размишљао сам о споменику и о шуми:

„Вероватно и она има своју тајну, као и многе друге бретонске шуме, можда су многобројни врачи и херојски витезови налазили уточиште у њеном мраку под сводовима столетних крошњи.

— Имате право, и ова шума има своје витезове и јунаке али то нису били пратиоци краља Артура, већ људи као ви и ја: морнари, сељаци, радници, интелектуалци, Бретонци који су се борили против Немаца.

Ко је то погодио моје мисли и одговорио на њих? Ко ми је то причао а да га ја нисам приметио кад је дошао? Кад сам се окренуо спазио сам учитеља из села.

— Извините што вас узнемиравам, али како данас нема предавања пошао сам у шетњу и кад сам вас видео пред овим спомеником помислио сам да бисте можда хтели да вам испричам што о њему.

Док ми је ово говорио пришли смо споменику и на њему прочитах:

„Онима који су дали свој живот да бисмо ми живели у слободи. Захвално село“.

Испод тога се налазио низ имена погинулих.

— Рекли сте ми да су сви они Бретонци, али једно име, Реми Бледа, више ми личи на провансалско или из јужне Француске?

— Тачно је, он је био из Марсеја. То је храбри младић коме дугујемо много...

Учитељ је био веома узбуђен и тек после неколико тренутака успео је да настави:

— Да, много... наше животе. Споменик смо окренули ка брежуљку у славу оних који су ту пали и у славу Реми Бледа. Јер брежуљак је могао да буде наш гроб... нас тридесетак — да није било њега.

— А ко је био тај Реми Бледа?

— Авијатичар из Марсеја који се придружио Енглезима.

*

Европа је била окупирана од Немаца, а Енглеска, као последње упориште, непрекидно је засипана нацистичким бомбама. Реми Бледа је почетком 1943. године припадао ловачкој ескадрили.

Једног јутра, око 11 часова, дата је узбуна. Сви пилоти пожурише ка авионима већ спремним на писти да узлете.

— Не верујем да ћемо данас проћи мирно, зар вам се не чини Бледа?

— Да, механичару, почело је „добро“. Досад смо већ четири пута летели, а до вечери ћемо бар још неколико.

Реми се попе у свој „Спитфајер“ који поче полако да се рула између порушених барака, јер је и овај терен био више пута бомбардован.

— Свим пилотима... ловцима! — јављано је преко радија — Појавило се десетак непријатељских ловачких апарата који прате велику формацију бомбардера. Останите на окупу док их не приметите а онда пређите у напад.

Испод Ремија су промицала великом брзином поља, шуме, а његов поглед је претраживао небо кад се зачу поново глас из радија:

— Ево их! Желимо вам срећу!

Реми Бледа напусти формацију и направи вираж нападајући непријатељске ловце који су се издвојили од бомбардера. За неколико секунди створи се ужасна бука. Све је праштало од експлозије и ломљаве челика а авиони су се као запаљене буктиње сручивали у бездан.

Реми Бледа уздахну од задовољства: једног је оборио. Таман кад је почео да исправља апарат зачу заглушујућу експлозију која испуни авион и његове уши... Била су га напала два немачка ловца да би му се осветила.

Настаде страшна борба између њих. Реми је ипак успео да се једног од њих ослободи и обори га, а онда на небу осташе — само њих двоје. Један је морао да страда и Бледа, стиснутих вилица, стегнутих прстију на командној палици и митраљезу реши да то неизоставно буде онај други... онај који је пратио „сејаче смрти“. И успео је — оборио је и њега. Сав узбуђен је дрхтао!

А онда погледа по небу и виде да је остао потпуно сам. Борећи се са непријатељем, много се удаљио од својих другова. Више се није налазио над Енглеском — значи био је над Француском, над „његовом“ Француском.

„Не треба бити сентименталан — мислио је у себи — ово је лепо, али бензина има све мање, а њега нећу добити на небу“.

„Спитфајери“ су авиони само за спречавање напада и њихове могућности нису велике.

„Остало је свега толико да се вратим у базу“ — мислио је док се спуштао готово до земље да поздрави своју Француску:

— Довиђења, ускоро... вратићу се сасвим.

Апарат таман поче да се пење, кад се зачу нека пуцњава. Бледа погледа по небу и виде два непријатељска авиона. Сунчеви зраци су блештали на њиховим крилима, јер су сасвим ниско летели над земљом и митраљирали.

„Штета што немам више бензина да бих се упустио у борбу. Овако морам да пожурим у базу“ — помисли.

Али радозналост га натера да промени правац и испита шта то немачки авиони митраљирају из тако непосредне близине. И виде да су то људи, једно тридесетак, можда четрдесет њих: они су трчали, падали, устајали, покушавали да се спасу од напада бесних и смртоносних кугли. Скретали су са пута покушавајући да се успну на оголео брежуљак преко кога се доспевало у једну шуму. Али немачки митраљези су спречавали људе да стигну до ње. Бледа провери колико му је још бензина остало. Зар није у питању његова земља?

На два места на путу људи са оружјем су искакали из камиона и скретали ка пустари на брежуљку.-То су Немци јурили за групом партизана, јер су то очевидно они били. Бежали су у шуму као дивљач од ловаца; ако стигну до ње биће спасени. И они би свакако стигли да није било ових авиона који су им пречили пролаз... њихов једини излаз.

„Никад ионако нећу стићи до Енглеске, јер немам довољно бензина — мислио је. — А блиндирани камиони ће их стићи и ова два ловца побити“.

Без оклевања он се спусти ниже и поче бесно да митраљира по непријатељу. Изненађени Немци престадоше са масакром и јурнуше на другу страну. А он је то и хтео. Партизани су за тренутак подигли очи ка спасиоцу, али како је непријатељ био још близу пожурише ка шуми.

Бледа је јурио по небу очекујући тренутак да се поново као орао обруши на Немце ако се опет митраљезима оборе на људе који су се борили за слободу своје земље.

Борба је била ужасна. Авиони су као помамни покушавали да оборе изненадног нападача. Све је одзвањало од пуцњаве. Али један од непријатељских авиона је постао прва жртва — вртоглаво се сјурио у смрт. Још огорченија борба је отпочела између Бледа и оног другог. Само, ни за једног више није било спаса — уз заглушујући прасак и упаљени као буктиње полетели су један за другим ка земљи.

А доле, Немци су просто беснели. Са свирепом мржњом стигли су до брежуљка, али су их ту преорели само врес и жутиловка. Ниједног члана покрета отпора, чак ни рањених ни мртвих! Французи су успели да се повуку у шуму а непријатељу су оставили само неплодну пустару.

*

— Ето због тога смо хтели да Реми Бледа остане међу нама, међу онима које је спасао. И ево због тога се — заврши учитељ — више никад нико у овој области не руга Марсејцима као што се раније у шали чинило.

Сфинга је проговорила

Међу знаменитостима Египта једно од првих места свакако припада сфинги. „Тајанствена и ћутљива као сфинга“ — каже пословица. И заиста, сфинга је столећима тајанствено ћутала као да чува неку тајну. Међутим, сада сваке вечери туристи из разних земаља могу да слушају како сфинга прича своју „биографију“, и то на коме језику зажелите.

„У ствари ја немам ничег заједничког с необичним бићем из митологије. Ја сам човек! Додуше, на први поглед то нико не би казао. Пре пет стотина година мамелуци су ме употребљавали као мету за гађање из својих пушака. А тек ти одвратни пустињски ветрови! Они су ме највише од свега узнемиравали — понекад су ме и засипали до саме главе. Тек пре неколико десетина година потпуно су ме откопали — надам се да је то овог пута заувек. Сада се чак може видети моје тело лава са џиновским шапама. У древном Египту лав је био симбол силе и због тога су фараони волели да представљају себе у том виду. Моја глава, која је за читава поколења била загонетка — то је глава фараона Хефрена. Он је наредио да ме истешу од једног комада камена. Многе хиљаде година мале људске фигуре у мом подножју гледале су горе ка мени као чувару пирамида у којима почивају силни фараони. Древни Египћани поштовали су мене бога Сунца и због тога су ме назвали Гармахис. Затим су ме Арабљани потпуно неправедно прозвали „Абу-ел-Хол“ — отац чудовишта.

Ја нисам могао да се одбраним од те тајанствене мистике којом су ме људи обавијали у својим романима и филмовима. Због тога ми је драго што данас имам на располагању најмодерније радио-уређаје тако да могу да на разним језицима причам шта се све за 4.500 година догодило са мном и мојим „Градом мртвих“.

Тако сваке вечери говори радио-уређајима опремљена египатска сфинга обраћајући се многобројним туристима.

Новости из животињског царства

Ова цела година била је богата малим али занимљивим догађајима у којима су главни јунаци биле животиње.

У околини Маркципфа, у Баварској, неки ловац кренуо је са својим псом у лов на зечеве. Пас је спазио једног зеца и јурнуо за њим пре но што је ловац стигао да опали. Зец је бежао у цик-цак а пас га је гонио. Испред једне стене зец је у последњем секунду нагло окренуо. Пас није имао тако брзе рефлексе: у највећем трку налетео је главом на стену, сломио врат и — угинуо.

Један папагај који је побегао из кавеза крив је за смрт тридесетшестогодишњег стругара Гинтер Шмита из Браушвајга. Зелени бегунац сместио се на гарнишу од завесе и никако није хтео да се врати у кавез. Његов сопственик, да би га ухватио, попео се на прозорску даску али се оклизнуо и испао кроз прозор другог спрата на улицу.

Десетогодишњи слон Бонго из данско-италијанског путујућег циркуса Палмири-Беневајс настрадао је од струје у италијанском граду Тиволију. Радознали слон досегао је сурлом електрични проводник високог напона који је водио испред његовог склоништа и сместа угинуо. Друга два циркуска слона неколико часова после несреће жалосно су трубила без престанка.

Двојица „пријатеља добре чашице“ из Милана доживела су недавно непријатна изненађења. Штампар Умберто Кости открио је једног живог миша у својој флаши, али тек пошто ју је испразнио готово до дна. Нешто боље прошао је Паоло Ајели који је у својој флаши, после друге чашице нашао полупијану малу корњачу.

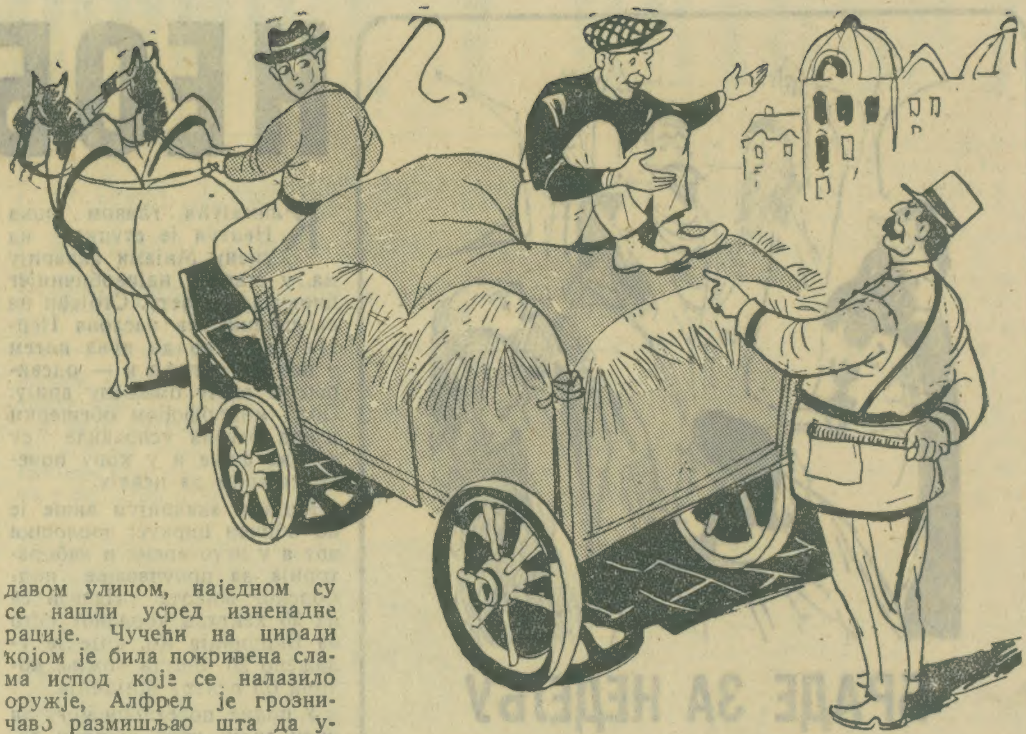
Морнаричке снаге из Лодија, у америчкој савезној држави Њу Џерсију, морале су да прибегну бацачима пламена да би рашчистиле огромно гнездо паукова у једном свом складишту. Пре тога морнари су покушали да гнездо отровних паукова, познатих под именом „црна удовица“, униште бензином и течним ДДТ-ијем [illegible] су сипали ватрогасним шмрковима. Међутим, паукови се нису ни помакли с места и тек када су морнари прибегли бацачима пламена, инсекти су стали да беже да би, ипак, нашли смрт у пламену.

НАЈБРЖА РАЧУНСКА МАШИНА

У Америци је конструисана једна снажна електронска машина која нема, како пише један лист, такмаца у свету. Она је у стању тако брзо да „мисли“ да у једној секунди изврши 2.480 хиљада различитих операција. За милионити део секунде она може да нађе информацију у својој „памети“. Ова електронска машина ради на принципу транзистора. У њеној „глави“ има 144.000 речи.

СПАСОНОСНА ИСТИНА

УСРЕД БЛОКАДЕ СА КОЛИМА ПУНИМ ОРУЖЈА И МУНИЦИЈЕ. ИСТИНА КОЈУ ЈЕ ЖАНДАРМ ПРИМИО КАО ШАЛУ

Хенри и Алфред Њутн нису били војници кад је почео рат. Од војске, рата и политике били су далеко колико је то највише могућно. Јер, браћа Њутн су били по професији кабаретски играчи-лакрдијаши који су пред сам рат са успехом гостовали по свим градовима Јужне Америке. После дуге и напорне турнеје са читавом породицом — оцем, мајком, женама и Алфредова три сина — браћа су прихватила ангажман у једном мирном купалишном месту на Сребрној обали у Француској. Ту их је рат затекао.

После извесног времена захваљујући посредовању америчке амбасаде — Америка тада још није била у рату с Немачком — браћа Њутн су послала целу породицу у Енглеску једним бродом који је пловио под заставом Црвеног крста. Њих двојица су остали у Француској где су заједно са Французима доживљавали недаће и срамоте бруталне окупације. Иако Енглези и невојници сместа су се нашли у истим редовима са оним француским родољубима који ту окупацију нису могли да подносе без отпора.

Месеци су пролазили а онда је стигла вест да брод црвеног крста са избеглицама, међу којима су се налазили и њихови најрођенији, никад није стигао у Енглеску: потопила га је једна немачка подморница. Отада је борба коју су браћа Њутн водила против немачких окупатора постала још беспоштеднија. У тој борби, која је трајала читаво време рата и због које су браћа најзад доспела у концентрациони логор у Бухенвалду, било је разних згода и незгода. Испричаћемо вам само једну од њих.

У граду Пију живео је један угледан грађанин с бројном породицом који је у свом подуму имао скривен читав арсенал муниције и оружја. Од неких припадника покрета отпора с којима је сарађивао, Алфред Њутн је дошао до закључка да постоји огромна вероватноћа да Гестапо изврши претрес у кући овог грађанина. Наиме, тај човек је пред више особа отворено говорио о својој мржњи према „прљавим Швабама" изјављујући да он зна где ће наћи оружје да се обрачуна с њима кад за то дође погодан тренутак. Међу тим људима налазио се и један сарадник окупатора, који је био ожењен Немицом.

Таква једна отворена изјава била је равна самоубиству. Поред тога што је довео у опасност себе и своју породицу, овај брбљиви француски родољуб показао је, да није човек коме се може поверити чување оружја. Због тога су Алфред и један припадник покрета отпора из места провели целу ноћ у његовом подруму одакле су испод гомиле угља извлачили оружје и муницију и товарили је на кола. Намера им је била да сачекају јутро кад на улицама саобраћај буде највећи, да се колима умешају у гужву и да драгоцени товар пребаце на неко сигурније место.

Приближавајући се центру града једном уском кривудавом улицом, наједном су се нашли усред изненадне рације. Чучећи на церади којом је била покривена слама испод које се налазило оружје, Алфред је грозничаво размишљао шта да учини. Да се врате назад није било могућно јер је улица била блокирана са обе стране. Ако баци ручну гранату можда би се он и његов друг, у гужви која би тада настала, могли пробити али би тада изгубили товар чије им је спасавање било поверено.

Кола су се лагано приближавала месту где је улица била блокирана и где су жандарми и гестаповци претресали редом све запреге пре но што ће их даље пропустити. Али, уколико је Алфред грозничавије тражио неко решење утолико су му, како му се чинило, мисли постајале све конфузније. Ни једна, иоле паметна мисао да се роди у њему! У том тренутку ухватио је поглед свог друга. Овај му се насмешио и неприметно намигнуо. Очигледно је нешто смислио. Алфред је одахнуо: ти млади француски родољуби понекад су задивљујуће сналажљиви и довитљиви.

Патрола је већ претресала кола испред њих. Млади Француз се још једном окренуо и намигнуо. Шта ли ће тај младић да уради?

Један мргодан припадник Петенове милиције са огромним проседим бірковима пришао је њиховим колима и запитао:

— Шта имате у колима? Одакле долазите и куда идете?

Младић се с пуно поуздања и наде осмехну на Алфреда — али ни један од њих нити се покрену нити одговори.

— Шта је? Шта имате у колима? — нестрпљиво понови бркати жандарм.

Неки страхом загушен, пискав глас за који је Алфред са ужасом схватио да излази из његовог сопственог стиснутог грла, отпева:

— Машинске пушке, ручне гранате и довољно експлозива да половину вашег града отпремимо право у пакао и натраг.

— Тако! Шаљивџија, а? — и сиви бркови натопљени мирисом белог лука унесоше му се у лице. — Пријатељу мој, ово није ни време ни место за шалу. Крећите пре него што вас обојицу добро удесим.

Још пискутавијим гласом Алфред запијука свом младом другу:

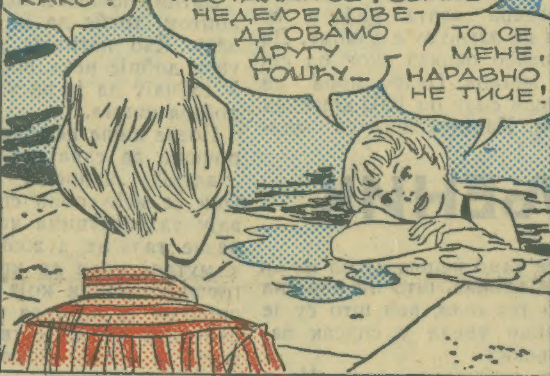
— Зар ниси чуо шта нам је овај мргуд рекао. Крећи! Он не воли шаљивџије!

Протандркали су колима кроз блокирани улаз и без других незгода стигли на одређено место на другом крају града. Док су два њихова друга, која су их тамо чекала, стоваривала оружје и експлозив и односила га у склониште, младић са искреним дивљењем рече Алфреду:

— Био си диван. Читаво време сам знао да ћеш нешто смислити и извући нас из невоље. Ни мало се нисам плашио. И како си му одговорио. Био је то прави бисер од одговора. Какво глумачко мајсторство! Био си величанствен!

WALT DISNEY — БЛИЗНАКИЊЕ

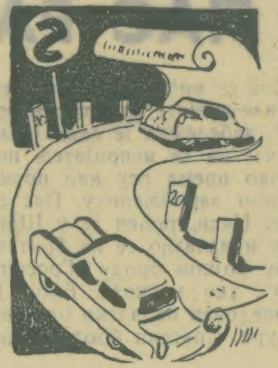

АУТОСТРАДЕ ОД ПЛАСТИЧНЕ МАСЕ

Пластична материја, која је недавно славила 25-огодишњи јубилеј, продире стално у све нова подручја. Душеци од пластичне материје данас су већ предмети у свакодневној употреби исто као и кофе или каде и плоче на столу.

Али она ће се ускоро употребљавати и за изградњу путева. Проналазачу у Хамбургу јављају се стално интересенти из целог света јер ће ови путеви превазићи у сваком погледу

уобичајене асфалтиране аутостраде. Док је 5 километара досадашње аутостраде стајало 12,5 милиона марака а изградња трајала око 9 месеци, пут од пластичне масе исте дужине и ширине изградиће се за свега месец дана за четвртину јевтиније.

Преко основног слоја који служи за обезбеђење против мраза постављиће се бетонски ивичњаци а преко њих плоче око пола метра широке и 15 сантиметара дебеле од полистрола који је необично издржљив. У случају поправљања, оштећени делови могу у најкраћем року да се замене. Пут је леп ако се начини у разним бојама и користан, јер ће тако појаве замора код возача услед монотоности доста да се ублаже. Ова материја може да издржи притисак од 2,5 тоне по квадратном сантиметру.

ЛИСТ ЗА МАЛЕ ЕСКИМЕ

Недавно је почео да излази први ескимски лист чији су текстови писани источноарктичким дијалектом. Лист издаје канадско министарство за питања севера. Сви новинари у овом листу, који се зове „Инуктикут", су Ескими. За куцање чланака и штампање текстова морале су бити израђене специјалне писаће и штампарске машине са словима ескимске азбуке. Ни ескимска деца нису била заборављена — за њих је одређена цела последња страна листа.

БРАДЕ ЗА НЕДЕЉУ

У Лондону се од недавно појавило једно ново и веома уносно занимање: фабриканти брада. Вештачке браде не израђују се за позоришта, како би се могло помислити, већ за обичне Енглезе који их углавном носе — недељом. Многи намештеници који се током читаве седмице редовно брију јер њихови послодавци захтевају од њих да на радним местима изгледају савршено уредни и глатко избријани, постају недељом брадоње. Њихове вештачке браде — златноплаве, риђе, смеђе и црне — тако су уметнички направљене да се на улици не може приметити који од пролазника има праву, а који прилепљену браду.

Изненадна склоност Енглеза према брадама — правим и вештачким — заинтересовала је психологе и њихов закључак није незанимљив. Енглески намештеници облаче се готово сви на исти начин: таман сако, пругасте панталоне, полуцилиндер и обавезан кишобран тако да сви изгледају једнаки. И сами заморени том сличношћу, они покушавају да бар у слободно време не личе на хиљаде других својих суграђана и због тога многи на своје, иначе глатко избријано лице, лепе браду.

Али, Енглези не би били Енглези када се не би држали традиције. Њихове вештачке браде нимало не подсећају на браде модерних европских боема. Брадати Енглез најчешће изгледа као да је изишао из неког Дикенсовог романа, као да је живео у Лондону више од сто година и неким чудом остао млад.

НЕОБИЧАН ЦИРКУС

Акваријум у Мијамију истовремено је циркус и лабораторија за проучавање живота под морем. Делфини — будући морски овчарски пси

Климајући главом фока Нептун је ступила на сцену Мијами акваријума, у ствари најнеобичнијег циркуса на свету. Стојећи на столичици без наслона Нептун је почео да дува носем у цев од оргуља и — одсвирао је своју омиљену арију. Под микрофоном обешеним изнад базена усправиле су се две фоке и у хору почеле стварно да певају.

Мијами акваријум више је но обичан циркус: зоолошки врт а у исто време и лабораторија за проучавање подморског живота. Налази се на 25 хектара коралног острва Вирџинија Ки, које је удаљено 20 минута вожње колима од центра Мијамија.

У подне, посетиоци могу да посматрају кроз широки застакљени отвор који се налази у дну великог базена, како стиже гњурац са ручком — корпом од пластичне материје пуном мртвих риба. Око њега се одмах окупљају морске животиње: корњаче тешке и до 300 килограма, делфини лукава изгледа и морска раја, вероватно најплашљивија риба у мору, као и једна ајкула-тигар, мишићавог тела дугачког неколико метара којој гњурац брзо баца једну повећу рибу у страшну чељуст.

Делфини ручају тек у дванаест и по, а да би их видели људи се надносе над кров акваријума. На знак трубе делфини се помаљају из воде као да се играју. С једног узвишења дресер замахује рибом. Педро, делфин од 250 килограма, првак у скоку увис, с прецизношћу каквог жонглера хвата рибу и са њом се загњурује у воду. Да би извео овакав скок од седам метара, Педро мора да утроши силу од 1000 коњских снага. На прозивку се делфини одазивају — искачу из воде и добијају своје следовање. Никад ниједан од њих није уместо рибе угризао руку гњурца јер пажљиво узимају рибу да он то једва и осети.

Делфин, будућа домаћа животиња

Делфини су дивна бића. С њима смо се играли: бацали смо им лопту у воду и они су нам је враћали.

— За дресирање — каже нам Адолф Фрон њихов дресер — делфин мора прво да се стави у мали кружни базен. Прво га треба научити да једе мртву рибу, и зато онда силазим у воду. Почињем с њим да се играм да бих придобио његово поверење. Делфин је иначе велики несташко и задиркивало, па наша игра понекад траје и неколико часова.

Затим, почињем лекцију са лоптом: треба да је ухвати у лету. Као награду за успех увек добије неку посластицу. У случају да је не ухвати не добија ништа.

После више недеља делфин почиње да схвата наређења: „хватај“ „напред“, „назад“. Они се међусобно споразумевају ултразвуцима на четири разне таласне дужине. Чак и у мутној води се крећу без грешке. Звуци које емитују одбијају се од тела која их окружују и тако сасвим лако могу да оцене њихову величину и удаљеност.

— Видео сам — изјавио је чувени океанограф на обалама Флориде капетан Греј — једног делфина како неуморно гура своје младунче. Посматрао сам га врло дуго, неколико часова. Најзад сам схватио да је то била женка чији је младунац угинуо. Покушавала је да га оживи и стално га је враћала на површину ннадајући се да ће почети да дише.

— Једног дана ће људи припитомити делфина који је већ на путу да постане домаћа животиња — каже нам капетан Греј. — Тада ће он чинити многе услуге човеку: постаће морски овчарски пас. Повериће му се да чува огромна јата риба харинга или бакалара.

Њишући се на својим перајима фока чини част својој раси и изазива радозналост

ПАС РАТНИ ЗАРОБЉЕНИК

Док су многе животиње изгубиле животе на „бојном пољу“, забележен је само један случај да се непријатељ понашао према псу као према ратном заробљенику. Пас се звао Џади, рођен је у Шангају и налазио се на британском бојном броду „Гросшопер“, као маскота. Брод је торпедован недалеко од Сингапура. Спасени бродоломници су потражили уточиште на једном пустом острву. Исцрпљени, гладни и жедни, можда се не би одржали у животу да Џади није открио извор и да их у неколико махова није обавестио о приближавању тигрова и змија отровница.

Кад су Јапанци заробили бродоломнике и њихову маскоту ставили у логор, Џади се тамо нашла не по жељи заробљеника, што би они сва како тражили, већ што су је Јапанци унели у списак заробљених.

По завршетку рата, Џади је одликована медаљом „звезде Пацифика“. На њеном малом гробу налази се бронзана плоча на којој су уписани сви њени ратни подвизи.

МАЛО СМЕХА

МАНИЈА УКРШТЕНИХ РЕЧИ

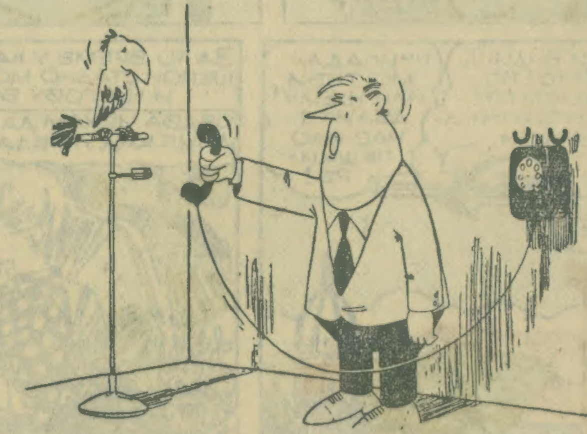
ГОЛМАН У КИНИ

СА ДИВЉЕГ ЗАПАДА

БЕЗ РЕЧИ

— ТЕБЕ ТРАЖЕ

ГУБИТАК: МИЛИЈАРДА КИЛОВАТА ДНЕВНО

Трка за енергијом се наставља. На међународној конференцији, недавно одржаној у Риму, која је била посвећена проблему нових енергетских извора, изнето је 250 нових метода за добијање природне енергије: путем сунца, плиме и осеке, морских струја, из земљиних топлих струја, итд. Том приликом је, између осталог, саопштено да се дневно у целом свету изгубе милијарде киловата сунчеве енергије зато што још нисмо у могућности да се њоме користимо.

ДОМАНОВИЋ

ПО РЕЧИМА НЕПОСРЕДНОГ СВЕДОКА

Јаша Продановић о писцу »Страдије«: Расипао је обилато благу заједљивост и безболно пецкање

Врло често се прича о научног, уметничког и знаменитим људима из друштвеног живота. Ако је извор непосредан и онај ко прича и сам ужива „известан ранг моралан и друштвени" онда је вредност тих казивања обично неоспорна.

С таквим поверењем могу се примити и речи Јаше Продановића о Радоју Домановићу („Наши и страни" — СКЗ, Београд).

„Обућарски калфа"

Деведесетих година прошлог века Србијом је дувала „политичка кошава". Јашу Продановића, у то време наставника, „захватила је и духнула" 1895. године у Пирот.

У то време „штивлетне" су и тамо правили мајстори. Били су претрпани поруџбинама и морало се чекати на ред. Вероватно је и Продановић чекао на неку поруџбину јер му је било познато да његовом мајстору треба да приспе обућарски калфа. Због њега је Продановић дошао у недоумицу и сам је о томе причао:

„Једног дана почетком 1895. године видео сам у главној пиротској гостионици једног младог човека, доста небрижно одевеног, с великом густом косом чији су му праменови слетали на чело, немирних очију и погледа који је лутао по оближњим столовима."

Продановић је поверовао да је то онај калфа, а Домановићу који је по свршетку филозофског факултета постављен за наставника у Пироту — јер то је био он — саопштио је доцније своју заблуду у погледу „његове личности".

Да ли је Домановић био увређен због тога? Да ли је остао злопамтило?

„Он се томе само насмејао из свег срца — пише Продановић — и после је то сам причао у више прилика... Тај наш први сусрет створио нам је присно пријатељство које је трајало до његове смрти, прекинуто само за два-три месеца једним сукобом из неспоразума."

Писац „Мртвог мора" у забитој паланци се оженио и започео роман „Из школе у живот". Рукопис је изгубљен, али Продановић се сећа да је Домановић завршио само први део, у коме је приказао живот у овој паланци.

Домановић је деловао повољно на људе у Пироту, иако у то време још није био познат књижевник.

„Брзо су га заволели сви честити интелектуалци с којима је долазио у додир — каже Продановић. — Успео

РАДОЈЕ ДОМАНОВИЋ

је да зближи и оне који су мало општили међу собом и здружи дотле раздружене. Својом ведрином и доброћудним хумором разведравао је суморне, кравио мрзовољне и изазивао осмех у натмурених. Досада је безобзирце бежала испред његових духовитих речи. А говорио је изванредно лепо, изражавао се сликовито, давао сјајне портрете појединих личности, иако нешто карикирано, расипао обилато благу заједљивост и безболно пецкање. Мало је људи умело тако слатко да прича. Познавао сам само тројицу који су се у томе такмичили с Домановићем: Нушић, Чича Илија Станојевић и Жарко Илић. Домановић је такав остао до краја живота. Никаква невоља није могла да уништи његову ведрину."

Згода с два гњаватора

Око интелигентног Домановића облетали су и многи гњаватори и понекад му „загорчавали" живот. О томе како је Домановић умео да "ликвидира" два гњаватора, Продановић прича:

„... Иако је сиротовао и злопатио се, звао је ипак по кога пријатеља на ручак или вечеру. Позвао је и једног лажног патриоту. Али знајући га као опасног гњаватора, прибегао је једном лукавству.

Позвао је још једног те врсте. После ручка започео се разговор. Гњаватори су се утркивали ко ће пре „еглен затурити", како каже народна песма. Домановићу је дозлогрдило па им је рекао: „Седите ви, сад ћу ја доћи. Имам да свршим један хитан посао." И оставио их је саме, а он отишао у другу собу да се одмори. Провео је без њих читава три сата. „Кад сам се вратио", причао је, „нашао сам их обојицу заморене, клонуле, неспособне да се и даље рву речима. Нису се више задржали у моме стану и отишли су сваки на своју страну готово завађени."

Како је одбио примамљиву понуду

У Београду се Домановић 1898. затекао као отпуштен службеник. Радио је хонорарно за „Одјек" коме је главни уредник био Ј. Продановић. Преко стубаца „Одјека" он је постао „страх противницима". Колико је Домановић заиста био „опасан" и колико је ондашњем режиму било стало да га придобије — „да скине с врата најтежу беду" — лепо се види из ових Продановићевих речи:

„Режим је покушавао да се спасе беде. Једнога дана дошао је Домановић к мени и саопштио ми да га је министар унутрашњих дела звао на разговор преко свог секретара. Питао ме је за савет: да ли да иде или да одбије. И љутио се и радовао у исто време. Љутио се што се могло помислити да се он даје застрашити или примамити. А радовао се што режим истиче бео барјак и зове противника на споразум... Саветовао сам му да се одазове позиву.

„Послушао ме је и отишао. Дочекан је с пажњом и наклоношћу. Наглашено му је да ће режим трајати низ година и да је према томе борба против њега бесплодна: да Домановић као даровит књижевник троши узаман свој дар и излаже себе и породицу беди и невољи. Није се тражило да пређе на страну режима, него само да се одвоји од „Одјека" и његових представника и да се посвети искључиво књижевности. Обећан му је леп положај и стављен у изглед одлазак на неко време у иностранство...

„Домановић је све то одбио мирно, достојанствено, без афектације и позирања. Тада је дошла претња... Бачене су крупне речи. Поменуло и крваво разрачунавање. Иако је био, кад се тицало политике, плаховит и бујан, Домановић је задржао потребну хладнокрвност... Чим је министар почео тим тоном, Домановић се дигао, рекао збогом и изишао."

БЕЧКА ПОЛИЦИЈА О НАШИМ КЊИЖЕВНИЦИМА

Полицијски извештаји о Његошу, Змају, Љубомиру Ненадовићу и Драгутину Илићу

Кад је у фебруару 1837. Петар Петровић Његош тражио у Бечу визу за Француску, бечка полиција дала је о њему и његовом стрицу Ђорђу овакав извештај:

„Према до сада прикупљеним обавештењима о овим странцима, обојица живе на прилично великој нози. До сада су накуповали много намештаја и тканина, посећивали су јавне локале за забаву и увесељавање, али до сада нису дали повода ни за какво сумњичење".

О Јови Јовановићу Змају извештава 1. августа 1880. граф Тиса министра иностраних послова Калнокија у Бечу:

„Бивши драматург позоришни у Београду (1878—1880) дошао је у Беч где ће вршити лекарску праксу и редиговати листове „Невен" и „Стармали". Нема никакве имовине и не може да живи тамо ни као лекар, ни као књижевник. Дошао је по налогу Ј. Ристића да тражи Карађорђевића и његовог присталицу Каљевића. Затим да остане у сталном додиру са омладинцима из Далмације — где је забрањена „Застава" — као и са онима из Босне и Херцеговине".

Из Бадена крај Беча, извештај од 21. августа 1857. гласи:

„Љубомир П. Ненадовић прати књагиње Полексију и Јелену, кћери Александра Карађорђевића. Живе врло повучено. Посетили су их Филип Христић, представник кнежевине Србије у Дунавској комисији и мајор Миша Анастасијевић".

О Драгутину Ј. Илићу, аустријски конзул у Рушчуку јавља 29. октобра 1888. грофу Калнокију у Беч, да се бавио у Рушчуку пошто је пребегао из Македоније (тада под Турцима). А њега лично овако описује: „Носи дугу црну неговану браду, добро одевен. Има новчаних средстава. Треба да иде у Вуковар и Митровицу".

У једном извештају од 24. јануара 1895. кад је Илић покренуо у Београду лист „Српство" аустријски агент пише грофу Калнокију:

„Илић је познат аустрофоб и дрекавац. Има према нама много зле воље, али грађански, новинарски и политички мало или никакво име"...

МИСТЕРИЈА О ДУНАВУ И ЊЕГОВИМ ИЗВОРИМА

Дунав се први пут помиње у 8. веку пре наше ере. Вековима се сматрало да се Дунав улива у Јадранско море

Дуго времена је река Истр, односно Дунав, била готово непозната народима, који су били ступили у период историјског развитка. Хомер о овој реци није ништа знао, а њено име се први пут појавило код грчког песника Хесиода, у VIII веку пре наше ере. Истр је само покаткад био учесник у историјским догађајима, као на пример у вези с походима персијског цара Дарија и Александра Македонског.

Иако је ова моћна река заносила машту старих Грка, па су је помињали Есхил, Пиндар, Херодот, Аристотел и други, ипак је она изазивала далеко мање интересовање од Нила.

У давна времена био је познат једино мали део доњег тока Дунава, а о осталом су се шириле само фантастичне верзије. Грчки историчар Херодот тврди да Истр сече целу Европу и да се међу његовим притокама неке називају Алпис и Карпис. Овај грчки историчар забележио је и причу коју су проносили трговци да би заплашили своје конкуренте: да из предела око доњег тока Дунава није могућно продрети даље, тобоже због огромних ројева пчела који преграђују пут. Такође се у току векова сматрало да се Дунав, сем ушћа у Црно море, улива и у — Јадранско море.

Према неким наводима из дела грчког географа Страбона, постојао је важан трговачки пут који је водио од система Дунава кроз Бирнбаумску шуму, на најнижој планинској превлаци Алпа, ка Тршћанском заливу. Овај пут имао је великог значаја, поред осталог, и за преношење ћилибара из Лепландије на Јадран, што је отпочело још 500 година пре наше ере. Због овог пролаза и трговинског саобраћаја који се њиме одвијао, добијао се утисак вероватно да тамо негде утиче и Дунав, па је стога северозападна обала Јадрана добила, по Дунаву, назив Истра, који се одржао до данашњег дана.

Нетачно тврђење да Дунав има два ушћа, налази се код римског аутора Помпонија Меле, који каже да се ток италијанске реке Поа наставља Јадраном, све док се не сусретне са Истром, који долази са противне обале.

Не узимајући у обзир трговце, који су можда, у давна времена долазили до средњег тока Дунава или чак много даље, први становници Средоземља били су одреди римске војске под командом Скрибонија Куриона. Они су овамо продрли у време похода против Панонаца, 75. године пре наше ере. Али римски војсковођа се није одлучио да пређе и на другу страну реке, јер су га плашиле густе шуме у дакијској земљи.

У почетку, очигледно, нико није веровао да је велика река, која протиче готово преко целе територије данашње Мађарске, у ствари Истр. Овој реци је чак дато друкчије име — Данубиј, које се сусреће код Цезара. Неко време се сматрало да Данубиј утиче у океан. Грчки историчар Диодор Сицилијански сматрао је да су Дунав и Рајна две највеће реке које утичу у океан.

У време војних операција римског цара Августа у Панонији, 35—34. године пре наше ере, границе Римске империје биле су померене до Дунава. Тек онда се потврдила исправност претпоставке римског историчара Салустија, да се Истр назива Данубиј.

Изворе Дунава Херодот је тражио у Пиринејима. Касније се, у већини случајева, сматрало да су у Алпима. Тек шест столећа касније пошло је за руком Римљанину Скрибонију Куриону Тиберију, чије се конзулство управо било завршило, да разјасни географију области у којима извире Дунав и да пронађе њен извор у — Шварцвалду.

ОПЕРАЦИЈА »ПИКАВАЦ«

ГУБИЦИ НЕМАЧКЕ АВИЈАЦИЈЕ НАЈЕДНОМ СУ СЕ НЕОБЈАШЊИВО ПОВЕЋАЛИ. ТАЈНА МАЛЕ КРЧМЕ У КОЈОЈ ПИЋЕ ТОЧИ — БРИТАНСКИ ОБАВЕШТАЈАЦ

Извештаји који су стизали у Центар ваздушне одбране Рајха били су више него поражавајући. У одбрамбеним акцијама против савезничких напада из ваздуха број оборених ловачких апарата достизао је нечувену цифру. Ваздухопловни стручњаци су по ко зна који пут прегледали своје прорачуне као и број савезничких апарата који су учествовали у нападима, њихово наоружање и број пратећих ловаца па чак и могућност да су на њима били све сами асови. Али све то није могло да објасни огромне губитке за последња два месеца 1944. године.

Немачка врховна команда је беснела, вршила прегруписавања јединица и у борбу убацивала своје најбоље пилоте али ситуација се није поправљала. Тамо где се веровало да у најгорем случају „Луфтвафе“ треба да жртвује десет апарата губици су износили скоро 20, где су рачунали на 20 губило се по 30 и више.

За ствар се најзад заинтересовала војна контраобавештајна служба и Гестапо и почела су бескрајна проверавања. Прво се посумњало да је по среди нека саботажа на Земљи. Али сва испитивања и замке међу којима је било и таквих да су објављиване лажне узбуне а потом подробно прегледан сваки апарат који је требало да узлети, показивали су да су сви апарати потпуно исправни и да ни у ком случају никакав намеран квар није могао проузроковати њихово обарање у току борбе.

Испитиване су такође све посаде авиона учесника битака у којима су поднети тешки губици и сви одговори су били готово идентични. Пилоти су тврдили да су авијатичари били обарани у току борби, приликом напада формације бомбардера, или у двобоју са савезничким ловцима.

Оно што нису умели да објасне ни стручњаци било је: да ватра из савезничког авиона који су нападали ни у ком случају није изгледала јача, нити су пилоти били вештији него пре неколико месеци када су губици били далеко мањи. А сви су врло одлучно одбијали могућност да савезници употребљавају неко ново непознато оружје.

Док су небројена акта и тајне поруке ишли од једног до другог немачког штаба и Немци свим средствима покушавали да пронађу разлог овоме, на крају једне мале улице у Хамбургу, у крчми која је носила чудан назив „Код рога“, окупљали су се сваке вечери, као уосталом и раније: морнари, војници на пролазу са одсуства за западни или источни фронт, радници, припадници цивилне одбране, жене сумњивог порекла, по који агент Гестапоа и остали које би привукао жагор и мирис прокријумчарене кафе или печенице. Споља гледан „Рог“ није био ништа необичнији од многих сличних кафаница које су некако таворице и поред свих бомбардовања и тегоба палих на Немачку која је, очигледно, губила рат.

И ништа не би било толико вредно пажње као чињеница, за коју би немачка команда ко зна шта дала, да се управо у овој задимљеној кућици налази кључ загонетке оборених немачких ловаца.

Све је то почело пре нешто више од годину дана када је у крчму примљен као келнер средовечни морнар и стјуард на једном од некадашњих немачких путничких бродова. После потапања брода он је остао неким чудом жив али сакат у леву ногу и њега је са неког острва у близини Шпаније, где му је брод потопљен, спасао један немачки помоћни ратни брод и вратио у отаџбину. Рајх му је дао малу пензију и заборавио на њега. Да би се одржао у животу он је у „Рогу“ помагао при точењу пића.

Историја Ханса Гловеа није била ништа необичнија од судбине стотине других немачких морнара које је рат већ у првим годинама избацио из строја. Али вероватно нико осим неколико људи у британској обавештајној служби није знао да Ханс Глове, онај прави, није преживео бродолом и да се иза његовог имена за шанком „Рога“ крије један од мајора Британске морнарице чије име никад није објављено.

И поред савезничке обавештајне мреже у самом Хамбургу за Гловеа нико у том граду није знао нити се он интересовао ма за шта што није био његов задатак.

А он се састајао у томе да с времена на време од неког незнанца који би му се јављао специјалном лозинком прими мали пакет, не већи од кутије цигарета, и да кад остане сам у својој соби на спрату изнад кафане у којој је радио, пажљиво из тих пакетића вади танке шипчице специјалног експлозива, најмоћнијег концентрата разорне снаге. Он би те шипчице паковао по неколико десетина у различите омоте које би затим када би се појављивали други, њему непознати људи, са другом лозинком — предавао.

У операцији „Пикавац“, како је Глове називао овај подухват, учествовало је још десетак опробаних агената убачених на немачке аеродроме са којих су углавном стартовали немачки ловци браниоци северног дела Немачке. Сви су они били искусни механичари и радо примљени у службу пошто су сви имали уредне немачке исправе, а услед великих губитака Немци су оскудевали у људству.

Неке нарочите опасности да их Гестапо открије није било пошто би им Немци могли ући у траг само ако би приметили да нарочито кваре авионе. Али, напротив, они су све немачке машине до савршенства добро одржавали тако да су многи од њих били чак и похваљивани.

У моторима и труповима немачких Месершмита и Фоке Вулфова заиста није фалило ништа нити су они покушавали да на њима изврше ма какву промену. Ту је баш и долазила до изражаја генијалност целог плана.

Поред оправке авиона и њихових мотора механичари су имали и приступ до муниције која се употребљавала за митраљезе и топове немачких апарата. Није било тешко присвојити по који метак. А то је било довољно.

Вешти прсти су, на неком усамљеном месту, за свега неколико тренутака успевали да одвоје чауру од зрна. Шипчица страховито разорне снаге пажљиво је смештана у унутрашњост метка уместо уобичајног барутног пуњења и глава је враћана на чауру. Остајало је још да се убаци метак у неки од шаржера који су одлазили у апарате непосредно пред битку. У томе је била цела тајна великих губитака „Луфтвафеа“ до које Немци никако нису могли доћи.

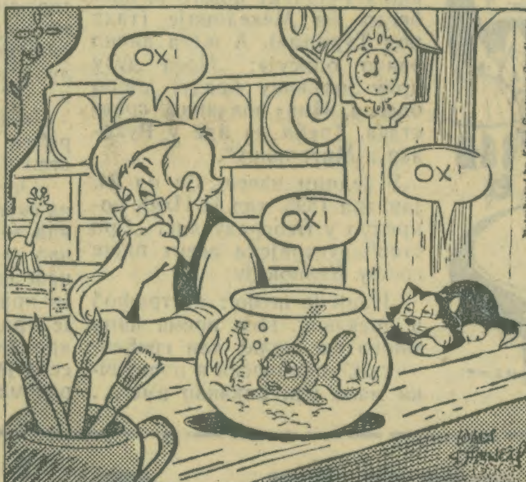
Неки од Гловеових механичара толико су се осмелили да су своје „препариране“ метке убацивали само у апарате познатих немачких асова.

Када би се ловци дигли у ваздух да пресретну неку савезничку ескадрилу све је текло нормално док не би дошло до окршаја. А кад би немачки пилот испалио неколико рафала и таман мислио да ће оборити савезнички авион који је држао на нишану, долазио би на ред из његовог шаржера препарирани метак који би — уместо да излети из цеви таквом жестином експлодирао да би запалио и сву осталу муницију. Немачки авион би попут пламене буктиње падао на земљу.

После више месеци су Немци успели да открију овај савезнички трик али дотле је штета коју су претрпели била непоправљива а и рат се убрзо затим завршио.

ПИНОКИЈЕВА

ЉУБИМАЦ МИЛИОНА

Милиони људи се возе аутомобилом а још више је њих који гунђају ако их на улици или на путу брза машина мимоиђе на непрописан начин. Првенац тих милиона који се разликују једни од других својим спољним изгледом и још више по броју коњских снага у бензинском мотору, био је друкчији од својих потомака. Али и он је као и његови наследници био изложен слову закона док су му се неки смејали а други опет пљували или засипали каменицама.

Како је то све некада изгледало види се из књиге у издању једне велике немачке издавачке куће где су описани „први кораци“ љубимца милиона.

При свом ступању у живот први модел Бенца није био много стабилан. Мотор је бректао, кола су се заносила. Људи су морали час да му исправљају точкове час да подмећу леђа да се не би превринуо.

А кад је како тако кренуо и ушао у прву улицу пре но што је полетела прва каменица на њега, створио се и стао пред кола полицајац, прототип данашњег саобраћајца. Зауставио је кола и позивајући се на прописе железнице дозвољавао даљу вожњу једино ако се примене исти прописи, али пошто се претходно плати казна за већ учињени прекршај.

Сва објашњења да се ти прописи са железнице не могу применити и на прва бензинска моторна кола, нису убедили упорног чувара уличног реда. Кола су враћена и поново су се појавила тек кад је испред моторизованог фијакера ишао пратилац носећи у десној руци црвени барјак а у левој клепетушу.

Пошто је задовољен пропис који је важио за железнички саобраћај, љубимац милиона је пуштен и постао је повод за подсмех и негодовање пролазника.

ЛЕТО ПОЧИЊЕ У ОКТОБРУ

— Људи „презимари“. Излет до Јужног пола. Улога Ричарда Лавово Срце. Неуспех двеју жена у поларном насељу Мак Мурдо.

Прошле зиме један човек је отишао на Јужни пол с тим да се тамо задржи само 15 минута. Прво је стигао на Нови Зеланд а онда је отишао авионом на Росову санту. Од зачуђених „презимара“ затражио је џак цемента, затим је изручио цемент на снег и одозго ставио један специјални и савршени часовник који стаје 50.000 долара. Пошто је прошло четврт сата, научник је спаковао часовник и кренуо авионом натраг. То је до сада најкраћи боравак на Антарктику. Остали истраживачи на овом месту обично остају најмање годину дана.

Ти „остали“ су ипак чудни људи. Неки од њих сваког дана узлећу хеликоптером и скачу падобраном на разна места да би испитали терен. Са њима је терет од 12 килограма: решо на гас, пијук, радио апарат и ракете за сигнале. Топографи сваког дана премештају теодолите који су хладни као лед, и раде сатима на температури на минус 60 степени. Тако се, мало помало, испитује Антарктик.

Погледајмо како изгледа колонија у заливу Мак Мурдо. Око 700 људи живи у подножју јединог живог вулкана на овом полу и станује у 75 барака. Између њих пролази улица која подсећа на насеља копача злата. Унаоколо права брда празних кутија од конзерви.

За инсталацију неколико тушева, једне перионице рубља, једне трговине, библиотеке и пристојних соба утрошено је 22 милиона долара. Трговина је отворена два и по сата недељно. Вода у тушевима је топла само у одређене сате.

У овој пустињи све се ради полако. Мало јачи замор изазива прскање крвних судова у плућима и на уста излази крвава пена. Вируса, као што знамо, нема али чим почне лето са придошлицама из топлих крајева долазе и „цивилизовани“ вируси. Због тога постоји један шанац који за извесно време одваја бараке за карантин од логора.

„Презимари“ носе седам слојева рубља и „термичке“ ципеле. У логору постоји један лекар. Он је назван Ричард Лавово Срце зато што на грудима носи велики црвени крст начињен од сатена тако да га свако може видети са велике даљине. Да лице не промрзне ставља се маска, али пошто она није пријатна људи пуштају браду да заштите кожу.

Досад је на Антарктику извршен обиман научни посао. Он ће трајати укупно 34 године. Споразум је постигнут Вашингтонским уговором који је потписало 12 држава: САД, СССР, Аустралија, Белгија, Аргентина, Енглеска, Чиле, Француска, Јапан, Нови Зеланд, Норвешка и Јужноафричка Унија. Државе су се обавезале да у току 34 године неће вршити никакве нуклеарне пробе на Антарктику.

Брод заробљен антарктичким ледом

У свим националним базама живе само мушкарци. Али 1959. године у базу Мак Мурдо стигле су две Американке. Њима се догодило нешто што никако нису очекивале: већина „презимара“ су одбили да се с њима упознају. Сматрали су да им место није у бази и нису хтели ни да их виде. Две нежељене гошће су се покупиле и отишле. Ништа љубазнији пријем није био ни кад су дошли амерички посланици због предстојећих избора.

Живот на полу толико је тежак да је људима мало стало до изборне агитације. Али, ни хладноћа, ни заслепљујуће олује, ни удаљеност од породице нису толико непријатни колико је овим усамљеницима тешко што не могу ни делић дана да буду сами. Заједнички живот у четири зида и да све што се уради други види, доводи их до беснила. Да би се осамили, већина је начинила параван испред постеље, а многи су изнад кревета разапели шатор. Има их који, да би били сами, спавају дању а ноћу одлазе на испитивања. Зато на једној улици у Мак Мурду у поноћ има исто толико људи колико и у подне. На Јужном полу једино су Новозеланђани успешно решили стамбено питање: за сваког члана експедиције начињена је у бараци посебна кабина.

Највеће задовољство свих презимара на Антарктику је излет до пола. Тај „скок на пол“, како они зову, састоји се у томе што се прошетају авионом до бараке за експерименте која је подигнута баш на замишљеној тачци земљине осовине. Пошто надлете бараку и махну онима доле, враћају се натраг без спуштања. Цео излет траје неколико сати, али излетници су тако обучени и снабдевени справама да услед квара у авиону увек могу да се врате пешке.

Нема човека који дође у неку од база да на такав начин не посети пол а 17 људи тамо проводе по 14 месеци. Та седамнаесторица боре се са многим недаћама, али постоји једна од које никако не могу да се одбране. Њу причињавају филателистички „болесници“. Они им шаљу бројна писма са молбом за одговор само да би добили ретку марку са печатом Јужног пола. Зато заточеници ове бараке по цео дан не могу да се наударају поштанских жигова.

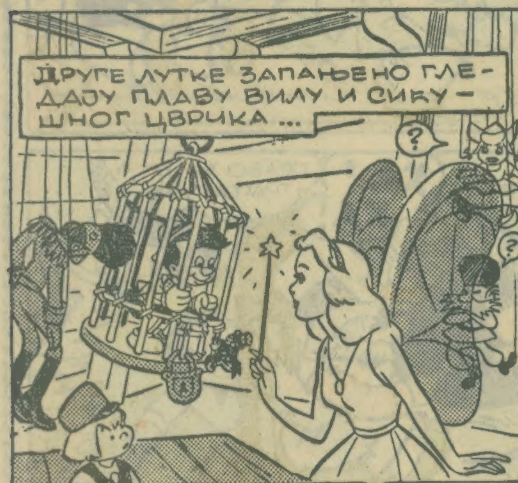
Лето почиње у октобру а у јануару је најјаче топљење снега. Тада престаје саобраћај авионима, јер нема чврстог тла за спуштање. Авионе смењују ледоломци који су за извесно време главно превозно средство на Антарктику.

НОВА ГОДИНА

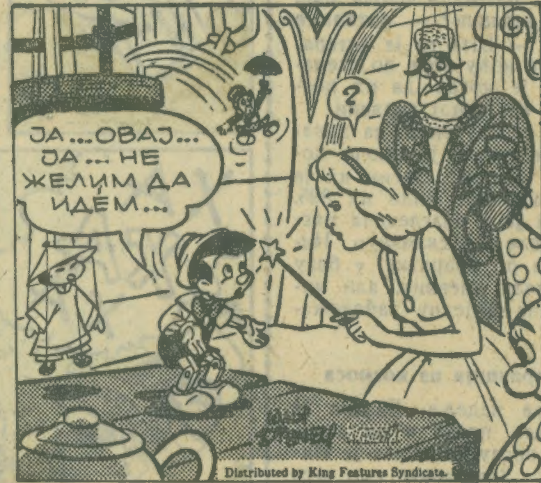

ЦРНИ КВАДРАТ

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

Лице жене с неке далеке планете на црном квадрату фотографских плоча

Прсте ћу поломити, више немам снаге да се држим. Свршено је са мном — помислио је, прсти су му се расклопили и он се скотрљао са обронка.

Кад су Никитина пронашли био је без свести, а у болници чим се повратио, пригушеним гласом је прошапутао:

— Црни квадрат... црни квадрат... покупите га... обележите!

*

Станица за проучавање космичких зракова Академије наука налазила се у планинама. Било их је ту само троје: начелник Иван Никитин, научни сарадник Лидија Волкова и Гриша Смирнов, пилот хеликоптера. Гриша је двапут недељно одлазио у астробазу, односећи готов материјал и фотографије, а оданде довозио је пошту и храну.

Данас је требало да полети у 9 часова. Пошто Никитин није био као обично крај хеликоптера да би му још последњи пут дао поруке овај пође да га потражи. Али он се није налазио ни у лабораторији ни крај апарата.

Обавестио је одмах Лидију и обоје се брзо попеше у хеликоптер. Догледом су претраживали околину и наједном спазили на суседној заравни, неколико метара вишој од њихове, неки црни квадрат. Он се јасно оцртавао на снегу, јер је зараван била пуста.

— Ко је други могао начинити овај квадрат сем Никитина — рече Лидија наслућујући шта је могло даље да се деси.

Прегледајући сва места око заравни приметише нешто црно. Да ли је то Никитин? Да би до њега стигли потребно им је свега неколико минута.

На неприступачној заравни

Радиограм који је стигао у 12 часова умирио је Лидију и Гришу. У саопштењу је стајало: „Болесник је ван опасности али стално бунца о неком црном квадрату. Мора да је нешто важно у вези с тим".

Лидија се решила да се помоћу лествица из хеликоптера спусти на суседну зараван и да види какав је то „црни квадрат" у питању. Изненадила се прво кад је видела да је квадрат начињен од фотографских плоча поређаних једне поред друге. Оне се употребљавају за проучавање космичких зракова. Елементарне честице из космоса пролазе кроз плочу и уцртавају у дебелом слоју емулзије своје путање.

— Шта је натерало Никитина да размести плоче баш на тој заравни? — питала се Лидија. — Шта га је натерало да се ноћу вере по стенама кад је могао да их постави и на нашој заравни.

Чим се спустила на зараван обележила је плоче комадом сапуна. Затим их је све покупила: било их 825. Пришла је и разгледала место одакле је склизнуо Никитин а по повратку у базу прегледала дневник, али није нашла ниједну забележену реч.

Апстракција из космоса

Читаве недеље Лидија је изазивала плоче и по завршеном послу написала је Никитину: „Задовољни смо што вам је боље. О пословима не брините. Изазвала сам плоче, али су јако чудне: понеке су сасвим тамне, друге имају сиви тон различите јачине. Већина је покривена пегама са преливима од светлог ка тамном. Извините, две сам плоче случајно разбила. Једна је била сасвим црна, а друга светлосива. Сачувавала сам парчад па ћу их поново пресликати. Неке су плоче просто живописне. Бојим се да вас ово неће разочарати. Гриша вас много поздравља — Лидија.

Чим је Гриша дознао да је Никитин изашао из болнице долетео је у Москву и упутио се његовој кући. Код Нитина је затекао бучно друштво које је жучно расправљало о нечем.

Тајна црног квадрата

— Препиремо се о томе да ли постоји живот на другим планетама — рече Никитин кад угледа Гришу. — Једни тврде да само на земљи има разумних бића, други да има живих бића и на другим планетама али да су она ружна и да личе на нас. Ја се не бих сложио са овима а ни са писцима фантастичних прича који говоре о неким врло ружним бићима. Истина, складност и хармонија зависе од услова живота. Па и наши се људи разликују по боји коже и облицима тела. Уверен сам да се и на другим планетама живот развија путем еволуције.

— О томе говориш сасвим самоуверено. Имаш ли неких доказа за то? — упита га један пријатељ.

— Желиш доказе, па можда их и имам! — рече Никитин и оде у другу собу.

„На шта он то мисли? Свакако се само шали?" — мислили су сви згледајући се.

Кад се вратио у рукама је носио неки велики рам у облику квадрата. Пажљиво га је ставио на сто и прислонио уза зид. Затим угаси светлост а нас замоли да се одмакнемо од стола.

— Гледајте пажљиво, показаћу вам нешто.

„Небеско створење"

Пред свима се указа лице неке жене које је испитивачки гледало. У изразу је било у исто време и нечег снажног, нежног, жалосног и ироничног. Подсећала је на дело неког импресионисте. Обрве, очи, нос и уста били су начињени лако и без занатске тачности. Од очију, које су биле изражајне, није се могао одвојити поглед. Опчињавале су. Гледајући то лице жене сви почеше изналазити нове и нове детаље. Тако су сви били заузети да ни пушачи нису мислили на дуван. Тишину наједном прекиде Никитин:

— Знам да бисте је гледали до зоре, али доста засад — и он прекри рам платном.

— Објасни нам сада, одакле ти овај портре? Ко је та дивна жена? — упита неко.

— Ко је, то ни сам не знам — слеже раменима Никитин.

— Одакле је, то још мање, јер ми није дала адресу. Мада ми је поклонила овај портре није ми дала податке о себи. Једно поуздано знам да живи врло далеко. Она је право „небеско створење"! Није с наше планете а можда ни из наше галаксије.

— Сад ћу вам све објаснити — рече Никитин. Због овог портрета сам могао главу да изгубим. До пет ујутру тога дана, 2. фебруара, све је било нормално. Телескопски апарати за пријем елементарних честица радили су наизменично и нормално, само су понекад пуцкетали. Наједном је свих пет апарата почело да ради. Да то није била халуцинација имам доказа. Схватио сам да се ово зрачење креће по импулсима из једне тачке на небу, али услед окретања Земље, они се крећу од истока на запад. Прво је импулсима била обухваћена наша зараван, али су се убрзо помакли на суседну. Значи, требало се брзо преместити тамо. Servиграбио сам сандук с плочама и донео га до подножја заравни. Привезао га једним крајем а други узео у руке и пошао нагоре. Стена је била стрма. Како нисам настрадао ни сад ми није јасно. Засекао сам само руке и изгребао лице, али сандук је стигао горе. Брзо сам плоче поређао по снегу и затим сишао да бих даље надгледао апарате. Тражећи место за силазак изгубио сма равнотежу, а даље знате шта је било са мном.

У КОРАК С ВРЕМЕНОМ

Тина Естергард и њен син Кристијан, који у близини Гринстеда у Данској имају ресторан, иду у корак с временом. Док остали гостионичари настоје да крај својих ресторана и гостионица створе простор за паркирање за своје моторизоване госте, они су начинили први „кафански" аеродром у Данској.

Упркос подсмевању суграђана, они су поред свог локала направили писту за слетање и узлетање приватних авиона, дугу 700 и широку 40 метара.

— И ми сами били смо изненађени успехом — кажу модерни гостионичари. Сумње више нема: аеродроми су потребни исто толико колико и простори за паркирање кола, а за неколико година приватни аеродроми биће тражени чак и више од њих.

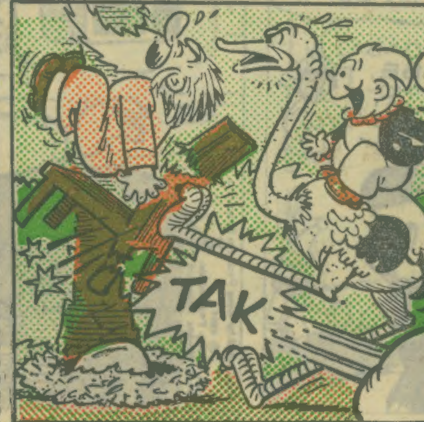

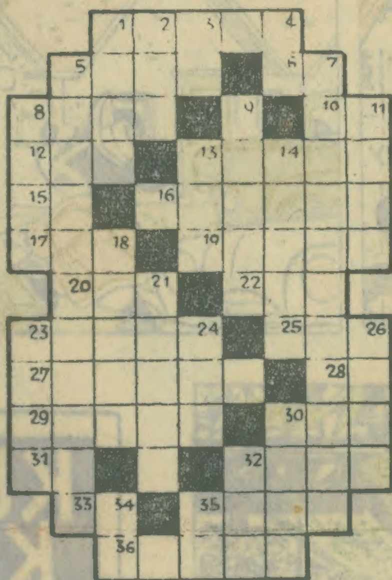

СЕРВИС ЗА СЕКРЕТАРИЦЕ

Неки довитљив и предузимљив човек у Лондону организовао је сервис за секретарице. Ако је некоме потребна секретарица макар само за кратко време да обави неки посао довољно је да се окрене број телефона и да се она убрзо ту створи.

Секретарице су увек у аутобусу са писаћим машинама на коленима и свим потребним реквизитима. Довољно је да се преко видео-телефона инсталираног у самом аутобусу позове и да се „за трен ока“ нађе у бироу или на каквом пословном састанку.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) француски сликар (Пол); 5) река у Румунији; 6) део коњске опреме; 8) математичка величина; 10) река у Сибиру; 12) крволочна звер; 13) име нашег савременог песника Попе; 15) иницијали словеначког сликара (1870—1949); 16) италијански сликар, представник ренесансних идеја у сликању (1483—1520); 17) грчка богиња несреће; 19) просветна установа; 20) сужањ; 22) женско име; 23) француски сликар (1839—1906); 25) град на Сицилији; 27) сировина за добијање боја; 28) два слова; 29) врста лирске песме; 30) река у Источној Србији; 31) скраћеница за „ад акта“; 32) планина у Бугарској; 33) хемијски знак за радијум; 35) део плуга; 36) француски сликар, Гистав (1819—1877).

Усправно: 1) треперење гласних жица; 2) мушко име; 3) хемијски знак за галијум; 4) предлог; 5) француски сликар импресионист („У ложи“); 7) италијански сликар, вајар и песник; 8) јужно воће; 9) немачки књижевник (франц.); 11) полуострво на северу Европе; 13) један паразит; 14) санке; 18) црвена органска боја; 21) уметнички плес; 23) украсна биљка; 24) конац; 26) карика; 30) младо једне домаће живине; 32) острво на Јадрану; 34) врста першуна; 35) заводи крај Ниша.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) нос; 4) црв; 7) хипербола; 10) Ака; 11) ати; 12) ла; 13) бас; 15) Ад; 16) Адуа; 18) прва; 20) Авр; 21) Леа; 22) оксид; 25) Арт; 27) при; 29) зао; 31) Чељабинск; 34) ид; 35) баш; 36) ав; 37) Њаса; 39) Лоти; 41) ако; 42) мир.

Усправно: 1) никада; 2) опа; 3) се; 4) цб; 5) Роа; 6) Влтава; 7) хала; 8) рђа; 9) „Аида“; 13) барка; 14) Сплит; 17) уво; 19) ред; 23) срџба; 24) предак; 26) пасати; 27) Пчиња; 28) И (вановић Љ(уба); 29) зн; 30) оквир; 32) аба; 33) Ишл; 38) со; 40) ом.

НА ПОМОЛУ

У Француској је на помолу нова игра: рагби-рок. Доста оштрих покрета, игра у себи носи елементе рок-ен-рола али и кораке и фигуре по узору на рагби.

У питању је доста груба комбинација ових игара коју могу добро да изведу једино парови спортски тренирани и која док се игра стварно изгледа као тренинг рагбија — изјаснио се о овој новој игри њен творац Бонлие.

По земљи се вози јевтиније

Једна међуконтинентална ракета треба за једну минуту лета погонског материјала толико много, колико једна средња путничка кола за тридесет година, пролазећи сваке године 12.000 километара.

ДЕЦА РАСПИЊУ ХРИСТА

У њујоршким дечјим магазинима продаје се од недавно једна нова играчка за склапање која представља — распињање Христа. Младом поколењу, које је по свој прилици презасићено најразличитијим играчкама-роботима, произвођачи играчака нуде ову несвакидашњу неукусну и понајмање васпитну забаву. Из два дела треба склопити крст, трнов венац састављa се од три дела, а сам Христос од седам делова. У штампаном прилогу дају се савети како се Христос може што „брже и сигурније разапети на крст.“

СИГУРАН ДОКАЗ

Њујоршки полицајац Хени Пирсон је недавно добио налог да провери жалбу једног грађанина: да ли пас из те и те улице заиста уједа. Са задатка се Пирсон вратио са непобитним доказом: пас је и њега ујео.

Захваљујући моди

Према подацима занатских комора у Западној Немачкој обућари-крпе доживљавају ренесансу — због моде високих потпетица на женским ципелама. Пошто се оне веома брзо и лако кваре — крпе стално раде и добро зарађују.

Џин

Џиновски радио-телескоп на Универзитету у Манчестру у Енглеској, има пречник од 75 метара. Њиме се прати лет односно кретање америчких вештачких сателита. Челична арматура и носачи тешки су 800 тона, а покрећу се помоћу електричних мотора. Доктор А. Ц. Б. Ловел, астроном, руководи овом станицом.

ТРЕНИРА У ВОЗУ

Француски друмски тркач на бициклу, 36-огодишњи Бернар Готије постиже успехе на основу свог рецепта: кад год путује железницом на неко такмичење он не узима спавaћа кола већ целу ноћ преседи у ходнику на импровизованом седишту.

— На таквом седишту човек се укочи и после тога за време трке јавља се у њему снажан нагон за кретањем и темпом — уверава Готије. — На овај начин сам знатно побољшао своје могућности. Мој рецепт је: неугодно проведена ноћ — сигуран успех.

ЗАШТИТА ЗА РАДАР

Чак ни тајфун не може више причинити штету радарским уређајима у Окинави. Кад почне невреме за свега 90 секунди се преко радара навуче челични заклон састављен од више делова. Када затреба заклон се исто тако брзо уклони.

Јесте ли већ чули да...

...ћерка највећег драматичара свих времена, Вилијама Шекспира, није знала ни да чита ни да пише.

...према подацима француских историчара, инквизиција је између 1400. и 1504. године

спалила на ломачи 30.000 својих противника.

...значење глагола „оговарати“ свакоме је познато. Међутим, у Вуковом речнику овај глагол има сасвим друго значење: бранити, заступати некога, заузимати се за некога.

... језик плавог кита тежи је него одрастао

слон. Плави кит има срце теже од једне тоне, а крви око 12 тона.

...руне, слова којима су германска племена писала све док нису прихватила латиницу, састоји се искључиво од усправних и косих црта; водоравних и округлих потеза код њих уопште нема.

...у писаној литератури раж први помиње римски писац Плиније, који је умро 78. године наше ере.

...за једне свилене или најлон женске ча-

рапе утроши се преко 15 километара влакна.

...стари Грци и Римљани пре наше ере нису знали за потковицу. У то доба није било ни седла ни узенгија. Седло се први пут појављује у 4. а узенгије у 6. веку. Мада нису потковали коње, људи тога времена на неподесном земљишту облагали су копита својих коња нарочитим „облозима“ од крпа, плетеног прућа и коже, а касније и од гвожђа. Од ових гвоздених „облога“ временом су постале потковице.

... афричка антилопа импали може у једном скоку да превали десет, па и више метара.

...на тихоокеанским острвима најраширенији језик је бишеламар. Он је састављен од енглеског, шпанског, француског и различитих домородачких језика. Данас на овом језику већ постоји литература.

...планета Марс добила је име по својој црвеној боји због које

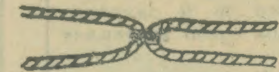
су је у старом веку називали именом римског бога рата.

...према једној француској статистици муцање је код жена веома ретка појава. На десет мушкараца који муцају долази само једна жена с том маном.

НАПРАВИ САМ

МАГИЧНО УЖЕ

Да бисте се забавили у соби за време ових хладних дана показаћемо вам трик са ужетом који можете сами да изведете пред вашим друговима. Потребна су вам два ужета од памука или свиле од по два до три метра а дебела два до три милиметра. У недостатку овог узмите деб

љи канап. Двојица ваших другова нека ухвате за по два краја истог ужета, само не смеју сувише затезати, а затим тражите од осталих другова предмете који се могу лако нанизати: кључеве, прстење, бразлетне, торбице са дршком и друго.

Узмите два краја узице из руку једног од ваших помоћника, провуците предмет и начините, раздвајајући два краја, обичан чвор. Накупите тако предмете и преградите сваки чворовима.

Крајеве ужади увуците у рукаве блузе а њихова средина на привезане жицом нека буде у самој блузи — то ће изазивати више интересовања а и лакше ћете извести трик јер нико неће приметити кад одвежете жицу.

Кад начините последњи чвор са једне стране ужета а тако исто и са друге стране ви ћете извлачити један по један предмет из блузе по реду по коме су и низани а као да нису ни били раздељени чвором. Кад их све од нижете вашим помоћницима предајте празно уже.

Објашњење

Цела тајна састоји се у томе да малим парчетом жице вежете оба ужета како то показује наш цртеж. Најбоље ће бити да тај део не показујете никоме и кад будете давали крајеве узице вашим помагачима пазите добро да сваки од њих прими два краја истог ужета јер кад ваше парче жице одвежете сваком од њих ће у руци остати по једно одвојено уже превијено на двоје. Чим будете везали у чвор први предмет, на пример свежањ кључева, ваш трик — жица — се неће видети, и више немате шта ни да кријете.

Не заборавите само да на крају игре, испод блузе, одвежете жицу и онда ће кључеви одмах бити слободни. Да би ваша игра у потпуности успела саветујемо вам да је претходно испробате са вашим помагачима.

ОСВЕЖИТЕ ПОЗЛАЋЕНИ РАМ

Да бисте помогли мами и очистили позлаћени рам на великој слици направите слаби раствор амонијака. Пошто сте рам добро очистили од прашине узмите чисту крпу и натопите је овим раствором. Превлачите њоме део по део и одмах другом сухом крпом исушите. Рам ће поново бити као нов.

МАЛИ СВЕЋЊАК

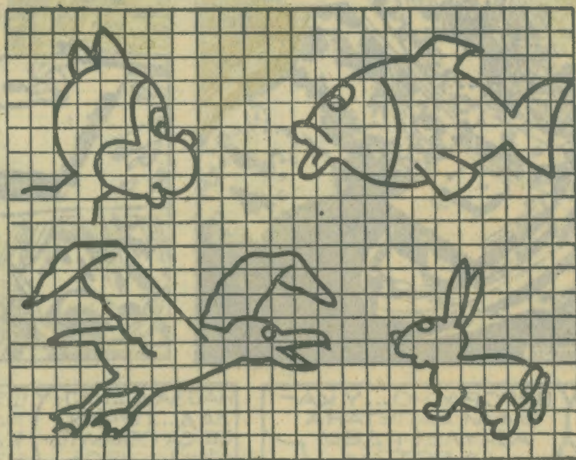
Од старе модлице за колаче можете да направите свећњак. На дну модлице пробушите ексером рупу. Превrните модлицу тако да сада врх ексера буде горе а сама модлица коју ћете напунити гипсом постане постоље. На ексер учврстите свећу а постоље обојте или само прелакирајте — како вам се свиђа.

ПОМОЗИТЕ СЕ

Да би вам и у плићој вази стајало цвеће са дужим дршкама усправно ставите у њу стари роштиљ. Између његових жичаних преграда поређајте цвеће и оно ће све док не увене стајати усправно.

САКУПЉАЈТЕ ПЕРА

Ако сте нашли пера домаћих кокоши, гусака, патки или других птица које су их летећи изгубиле, прикупите их и брижљиво одаберите: она која вам се учине неинтересантна одбаците а друга ставите у кутију. Бићете изненађени када је после неког времена отворите и видите колико су пера лепа, необичних облика боја и сјаја. Сачувајте их и у кишне дане пошто завршите све задатке одредите које перо припада којој птици помоћу слика из ваше зоологије. Или ако немате за то стрпљења и смисла него вас можда више занима да будете индијански поглавица, прилепите их по величини на тањи картон у облику шире пантљике — и имаћете праву индијанску капу.

УКРАСИТЕ ЗИДОВЕ У СОБИ

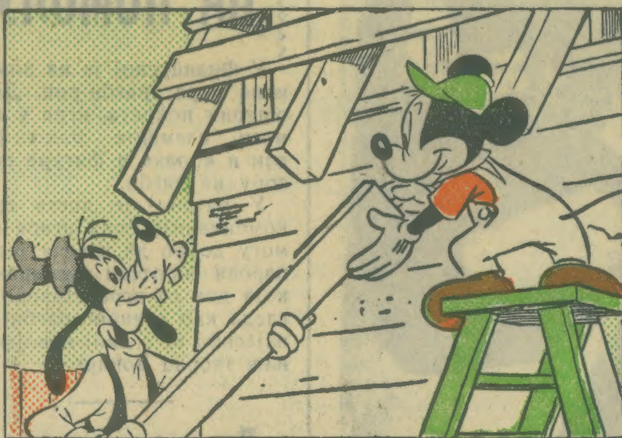
Да би вам соба у којој ће се налазити јелка изгледала лепше украсите је са неколико слика. Пажљиво нас пратите и за неколико часова ћете постати сликар-декоратер.

За ове слике вам је потребно неколико метара гајтана до два милиметра дебљине, може и у боји, и мало лепка „Охо“. На коцкастом папиру (према нашем цртежу) нацртајте рибу, зеца или контуру које друге животиње. Затим извијајте гајтан по линијама цртежа и помоћу лепка га причврстите за пакпапир или још боље чвршћи картон.

Тањом четкицом обојте сваку силуету, бојом којом желите, или можете оставити и само празну контуру. Чим вам се боја осуши слике окачите на зид наравно ако сте претходно добили дозволу од ваше маме.

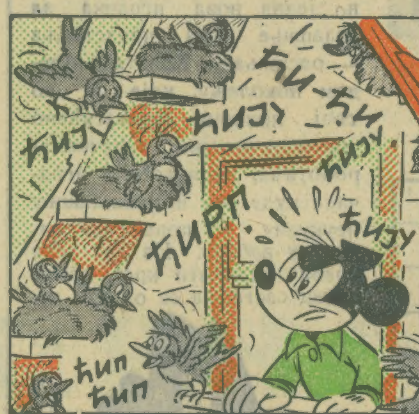

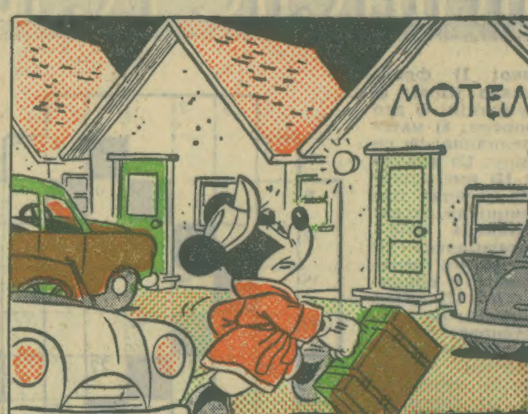

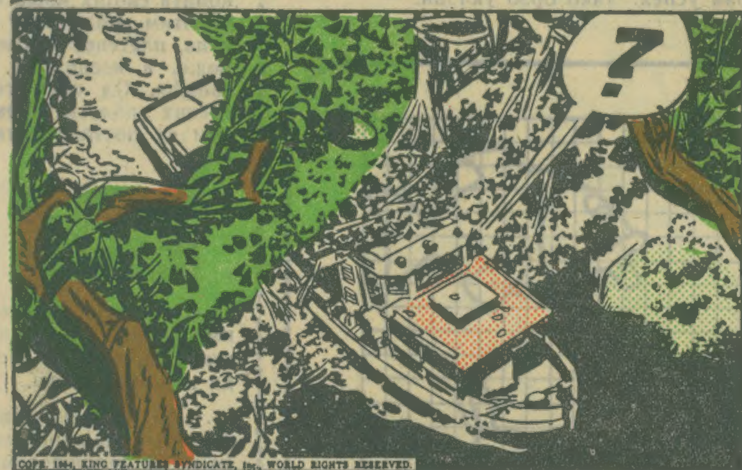

Кпа-Кпа!

уређује Паја Патак

ДОЦКАН

— Тетка Пато — умиљава се Раја — буди добра па ми дозволи да узмем чоколаду коју си оставила у орману. Слушаћу те увек.

— Обећаваш? Онда је узми...

Али Раја се не помаче и тетка Пата га изненађено упита:

— Па зашто не одеш да је узмеш?

— Ја сам је појео још пре но што сам те питао.

БУДИ ПАЖЉИВИЈИ

За време приказивања једног досадног комада Пера Ждера који је и иначе случајно залутао у позориште заспао је и захркао. Његов сусед га опомену:

— Не хрчите тако гласно пробудићете све у сали!

НЕКА СЕ ЗАТРЕ ТРАГ

Раја и Гаја отишли по млеко у млекару. Како су успут ожеднели отпију из боце скоро половину. Али се онда уплаше шта ће им рећи ујка Паја и почну да се саветују:

Сигурно ће нас грдити што смо пили некувано млеко.

— Ништа — закључи мирно Гаја — најбоље је да као случајно испустимо флашу па неће ништа знати.

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд Македонска 31 Жиро рачун бр. 101 20 1 82 Поштански фах 124 Претплата за нашу земљу: годишња 900 полугодишња 450; за иностранство: годишња 1 200, полугод 600 дин. Рукописи се не враћају.